

Vlaams
Parlement

stuk **839** (2010-2011) – Nr. 1
ingediend op 7 december 2010 (2010-2011)

Ontwerp van decreet

houdende instemming met de overeenkomst tussen
de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie, enerzijds,
en de Republiek Panama, anderzijds,
inzake de wederzijdse bevordering
en bescherming van investeringen,
ondertekend in Panama-stad op 26 maart 2009

MEMORIE VAN TOELICHTING

I. ALGEMENE TOELICHTING

1. Betekenis van de overeenkomst

De Vlaamse Regering staat positief ten opzichte van het sluiten van internationale investeringsovereenkomsten. Die zijn immers erg belangrijk voor Vlaamse investeerders in het buitenland. Een Vlaamse investeerder zal meer geneigd zijn te investeren in landen als het politieke risico gedekt wordt door de Nationale Delcrederedienst (NDD). Voor de NDD is het bestaan van een bilaterale overeenkomst voor de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen een belangrijke factor bij de beoordeling van een verzekeringsaanvraag voor een geplande Vlaamse investering in het buitenland. De NDD kan dan immers een eventuele actie tegen of regres op de overheid van het gastland in geval van schade ondernemen. Hij kan alle investeringsvormen verzekeren.

Hoewel buitenlandse investeringen doorgaans al beschermd worden door nationale wetgevingen, biedt een bilateraal verdrag bijkomende waarborgen wegens de voorrang van het internationaal recht op het interne recht van een staat.

De bilaterale verdragen inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen, die door de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie (BLEU) gesloten worden, bevestigen onder meer het principe dat investeringen slechts kunnen onteigend of beperkt worden in het partnerland als daartoe geldige redenen bestaan en als er een passende, efficiënte vergoeding uitgekeerd wordt, dit wil zeggen een vergoeding die kan gerepatriëerd worden. Ook de risico's 'oorlog' en 'opstand' worden aangeraakt. De verdragen huldigen voorts de vrije transfer van de geïnvesteerde middelen en hun opbrengsten.

Tot slot is in de verdragen een arbitrageregeling opgenomen voor geschillen die tussen een Vlaamse investeerder en de lokale overheid zouden kunnen rijzen over de toepassing van de beginselen van het investeringsverdrag. In dit verband wordt verwezen naar de arbitrage van het ICSID (International Centre for Settlement of Investment Disputes – Internationaal Centrum voor Beslechting van Investeringsgeschillen) of naar de regels van de UNCITRAL (United Nations Commission of International Trade Law – Commissie van de Verenigde Naties voor Internationaal Handelsrecht). Ook werd een verwijzing naar de arbitrage van de particuliere geschillenbeslechtingsorganen van de internationale Kamer van Koophandel in Parijs opgenomen in de investeringsovereenkomst.

Deze investeringsverdragen zijn in principe vooral zinvol in landen met een hoge politieke instabiliteit of risico.

De Vlaamse Regering hecht bijzonder belang aan een zo breed mogelijke toepassing van fundamentele arbeids- en milieunormen in de wereld. In alle BLEU-investeringsovereenkomsten ijvert de Vlaamse Regering voor de opname van een verwijzing naar de fundamentele arbeids- en milieunormen.

Door de inwerkingtreding van het Verdrag van Lissabon is de Europese Unie (EU) exclusief bevoegd voor het sluiten van investeringsovereenkomsten. De Europese Commissie, die het Gemeenschappelijk Handelsbeleid van de EU uitvoert en dus dergelijke investeringsovereenkomsten zal onderhandelen, deed op 7 juli 2010 een voorstel voor een verordening van het Europees Parlement en de Raad tot vaststelling van overgangsregelingen voor bilaterale investeringsovereenkomsten tussen lidstaten en derde landen¹. Aangezien

---

¹ COM(2010)344 definitief.

het Verdrag van Lissabon niet voorziet in een expliciete overgangsregeling die de status van de door de lidstaten gesloten overeenkomsten verduidelijkt, wordt met dit voorstel het voortbestaan van alle thans van kracht zijnde investeringsovereenkomsten tussen lidstaten en derde landen toegestaan. Hierdoor garandeert het voorstel uitdrukkelijk de rechtszekerheid met betrekking tot de voorwaarden waaronder investeerders werken. Deze benadering biedt de mogelijkheid geleidelijk een EU-investeringsbeleid te formuleren en uit te werken. De Commissie gaat tegen uiterlijk vijf jaar na de inwerkingtreding van de verordening alle bestaande bilaterale overeenkomsten toetsen op enkele voorgestelde criteria. Indien zij tot het besluit komt dat een overeenkomst niet conform is, kan zij de machtiging tot het voortbestaan van de overeenkomst intrekken en de lidstaat de opdracht geven om de overeenkomst te wijzigen of op te zeggen.

Het voorstel stelt tevens een kader en voorwaarden vast om lidstaten te machtigen onderhandelingen met derde landen aan te knopen met het oog op de wijziging van bestaande bilaterale investeringsovereenkomsten. Binnen dit kader kunnen lidstaten ook onder bepaalde voorwaarden gemachtigd worden tot het voeren van onderhandelingen over en het sluiten van nieuwe bilaterale investeringsovereenkomsten. De in het voorstel opgenomen procedure moet beschouwd worden als een uitzonderlijke overgangsmaatregel.

De Raad Buitenlandse Zaken benadrukte op 10 september 2010 dat er zo spoedig mogelijk een alomvattend en efficiënt kader moet komen voor investeringsovereenkomsten op EU-vlak. De Raad en het Europees Parlement bespreken en amenderen het voorstel van verordening, en zullen deze via de gewone wetgevingsprocedure aannemen.

De overeenkomst vormt een gemengd verdrag

Dergelijke internationale overeenkomsten ten gunste van de bevordering en de bescherming van investeringen in het buitenland zijn verdragen in de zin van het volkenrecht of het internationale publiek recht. Het zijn juridisch bindende en afdwingbare akten, onderschreven door volkenrechtelijke rechtspersonen, in casu drie onafhankelijke en soevereine staten en drie deelstaten met een grondwettelijk toegekende bevoegdheid om verdragen te sluiten. Die akten vormen de rechtsgrond voor rechten en verplichtingen in hoofde van die zes overheden en rechtstreeks in hoofde van investeerders op elkaars grondgebied. In overeenstemming met artikel 167, §3, van de Grondwet, worden alle verdragen gesloten door de daartoe bevoegde regeringen en aan hun parlementen ter instemming voorgelegd, vooraleer zij uitwerking kunnen hebben.

Het zogenaamde ‘gemengde’ karakter van de investeringsovereenkomsten werd op 4 mei 1994 vastgelegd in de Werkgroep Gemengde Verdragen (WGV), adviesorgaan van de Interministeriële Conferentie Buitenlands Beleid (ICBB). De ICBB heeft die beslissing op 4 april 1995 bekrachtigd. Zowel de gewesten als de federale overheid worden namelijk in principe bevoegd geacht. De overeenkomsten worden gemengde verdragen genoemd wegens de gezamenlijke bevoegdheidsuitoefening op het federale en het gefedereerde niveau.

De gewesten zijn bevoegd voor het economische beleid, alsook voor het afzet- en uitvoerbeleid, overeenkomstig artikel 6, §1, VI, eerste lid, 1° en 3°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen (BWHI), zoals gewijzigd. De federale overheid blijft bevoegd voor de verzekering van invoer-, uitvoer- en investeringsrisico's (artikel 6, §1, VI, eerste lid, 3°, BWHI), het handelsrecht, het vennootschapsrecht en de regelgeving voor de vestiging van bedrijven met uitzondering van die in de toeristische sector (artikel 6, §1, VI, vijfde lid, 5° en 6°, BWHI).

Daarom bepaalt het eerste artikel van het ontwerp van decreet dat het een gewestaangelegenheid betreft.

Het tweede en laatste artikel van het ontwerp van decreet houdt in dat het Vlaams Parlement zijn goedkeuring verleent aan de voorliggende overeenkomst, zodat zij in werking kan treden na de instemming van al de betrokken parlementen en na de ratificatie door de federale overheid en door het partnerland.

2. Schets van het partnerland²

2.1. *Politieke gegevens*

Nadat op 23 december 1989 een einde kwam aan het dictatoriale bewind van generaal Noriega werd Panama een parlementaire republiek met een stabiel democratisch bewind. In de daaropvolgende jaren onderging het land een aantal diepgaande politieke en institutionele hervormingen.

Panama is een presidentiële democratie met vrije, directe en geheime verkiezingen. De president is tegelijkertijd staatshoofd en regeringsleider. Ricardo Martinelli van de conservatieve partij werd begin mei 2009 verkozen.

De mensenrechten worden gegarandeerd door de Grondwet. Zij worden over het algemeen goed gerespecteerd.

2.2. *Economische en sociale gegevens*

Panama is een middeninkomenland met een 54ste plaats op de Human Development Index 2010 van de Verenigde Naties (VN). Samen met Costa Rica is Panama het meest geïndustrialiseerde land in Midden-Amerika. Zijn hooggespecialiseerde economie is gestoeld op de dienstensector, het Panamakanaal en de registratie van vlaggenschepen. De economische kernactiviteiten bevinden zich in de zone van het Panamakanaal en de vrijhandelszone van Colón, op Hongkong na de grootste ter wereld. Dit gebied is de draaischijf voor heruitvoer en voor de verdeling van de uitvoer tussen Noord- en Zuid-Amerika, enerzijds, en tussen Amerika, Europa, Azië en de Caraïben, anderzijds.

Zijn strategische ligging tussen Noord- en Zuid-Amerika, zijn sterke munt die gekoppeld is aan de US dollar, zijn vrijhandelszone Colón, zijn goed ontwikkelde bank- en verzekeringssector, zijn toerisme, zijn uitgebouwde containerhaven, zijn registratie van vlaggenschepen en uiteraard de exploitatie van het Panamakanaal, zorgen ervoor dat de dienstensector zeer goed uitgebouwd is. Daardoor kent de economie sinds 1990 een gestage groei die tijdens de periode 2003-2008 gemiddeld 8% was. Volgens het Internationaal Monetair Fonds (IMF) had Panama in 2009 de snelst groeiende economie van Latijns-Amerika. Ook de invloed van de Verenigde Staten is een belangrijke factor.

Panama is naast een centrum voor transport ook het middelpunt van internationale handel en diensten en vooral van het internationale bankwezen. De handelsliberalisering en de privatiseringen van de voorbije jaren zullen, samen met de uitbreiding van het Panamakanaal, het belang van Panama in mondiaal en regionaal opzicht vergroten.

Het verbreden van het Panamakanaal en het installeren van sluizen werden vastgelegd in het 'Plan Maestro 2005-2025'. Eind oktober 2006 werd bij referendum het plan goedgekeurd om het Panamakanaal toegankelijk te maken voor de grootste oceanreuzen.

---

² Voor het opstellen van dit overzicht werden verschillende bronnen geraadpleegd: publicaties van het Vlaams Agentschap voor Internationaal Ondernemen, het federale Planbureau, het Belgisch tijdschrift voor bedrijfsleiders van de industriële KMO's, UNCTAD en het Panama country strategy paper 2007-2013 van de Europese Commissie.

Ondanks zijn dynamische economie is Panama het land met de grootste ongelijkheid in de regio. Het kampt met ernstige structurele problemen in plattelandsgebieden waar de inwoners in het algemeen en de inheemse gemeenschappen in het bijzonder nauwelijks geïntegreerd zijn in het politieke en economische leven. In die gebieden leven twee gezinnen op drie onder de armoedegrens, en bijna 40% in extreme armoede. Inheemse volkeren vertegenwoordigen 10% van de totale Panamese bevolking.

2.3. *Buitenlandse handel*

Tot 1997 had Panama een volledig gesloten handelsbeleid. De toetreding tot de Wereldhandelsorganisatie (WTO) en tot de Associatie van Caribische Staten zorgden voor een grotere openheid en de toegang tot nieuwe markten.

Panama heeft traditioneel een negatieve handelsbalans. De uitvoer bestaat vooral uit bananen, koffie en visserijproducten. De voornaamste invoerproducten zijn uitrustingsgoederen, olieproducten en allerhande afgewerkte producten. De Verenigde Staten zijn de voornaamste handelspartner.

2.4. *Het investeringsklimaat in Panama*

Panama staat in Midden-Amerika aan de top op het vlak van buitenlandse directe investeringen. De vrijhandelszone van Colón³, gelegen aan de Atlantische ingang van het Kanaal, is enorm succesvol. De meer dan 1000 bedrijven die er gevestigd zijn, verscheppen jaarlijks voor meer dan 9 miljard US dollar goederen. De bedrijven zijn grotendeels vrij van belastingen. Zij moeten 80% van hun productie uitvoeren.

De regering biedt investeerders een groot aantal voordelen. Volgens de wet ‘duurzame investeringen’⁴ gelden dezelfde wetten en regels voor zowel buitenlandse bedrijven die voor minstens twee miljoen US dollar in Panama investeren, als voor lokale bedrijven. Deze wet biedt de zekerheid dat gedurende tien jaar de voorschriften, zoals die golden op het ogenblik van de investering, van toepassing zullen blijven met betrekking tot fiscaliteit, douane, arbeidsvoorwaarden en gemeentereglementen. In de media- en de detailsector geldt dat de eigenaar van het bedrijf van Panamese afkomst moet zijn. De meeste buitenlandse retailers werken via franchiseondernemingen. De zogenaamde Law No 8⁵ is de meest moderne en allesomvattende wet in Midden- en Zuid-Amerika voor investeringen in de toeristische sector.

In november 2009 kondigde het Panamese ministerie van handel en industrie de opening aan van een nieuwe dienst voor investeerders. Dit nieuw initiatief heeft tot doel informatie te centraliseren, kandidaat-investeerders te helpen hun tijd efficiënt te spenderen en meer investeringen aan te trekken.

Het investeringsklimaat wordt aangemoedigd door een reeks van incentives, zoals de ‘export processing zones’, ‘petroleum-free zones’, speciale toeristische zones, de ‘Colón Free Zone’, en bijzondere voorwaarden voor de industrie.

Gebreken op het vlak van transparantie bij overheidsopdrachten, goed bestuur en rechtszekerheid, en de vaak wijzigende regelgeving voor investeerders, geven nog steeds aanleiding tot kritiek, en creëerden bij wijlen een negatief investeringsklimaat. Ook de relatief beperkte afzetmarkt, de vrij hoge arbeids- en energiekosten, een niet optimaal functionerend rechtstelsel en een hoge graad van corruptie dragen daartoe bij. Op de Corruption Perceptions Index (CPI) 2010 bekleedt Panama de 73ste plaats met 3,6 op 10.

³ Opgericht bij de Law No. 18 van 1948.

⁴ Investment Stability Law No. 54 van 22 juli 1998.

⁵ Legislation for Development Incentives for Tourism in the Republic of Panama van 14 juni 1994.

Panama sloot bilaterale investeringsovereenkomsten met Argentinië (2004), Canada (1996), Chili (1996), Cuba (1999), de Dominicaanse Republiek (2003), Duitsland (1983), Frankrijk (1982), Mexico (2005), Nederland (2000), Spanje (1997), Taiwan (1992), Tsjechoë (1999), Uruguay (1998), het Verenigd Koninkrijk (1983), de Verenigde Staten (1982), Zuid-Korea (2001), Zweden (2008) en Zwitserland (1985). Een overeenkomst met Italië werd in 2009 ondertekend, maar is nog niet in werking getreden.

In 2008 liepen de buitenlandse directe investeringen op tot 2,41 miljard US dollar. Dat cijfer lag een kwart hoger dan in 2007.

Voor investeringen kent de NDD een score van 1 (op een schaal van 1 tot 7) toe voor oorlogsrisico's, 2 voor het risico van onteigening en overheidsmaatregelen en 3 voor transfer-
risico's. De Delcredereplafonds zijn vastgelegd op 525 miljoen euro. Deze risico's kunnen afzonderlijk of in elke mogelijke combinatie verzekerd worden. Elke aanvraag wordt van geval tot geval beslist op grond van een gedetailleerde analyse.

2.5. De relatie tussen Vlaanderen/België en Panama

Heel wat Vlaamse en Belgische bedrijven zijn actief in Panama. Eind maart 2009 werd een prinselijke handelsmissie georganiseerd naar Mexico en Panama, waaraan 57 Belgische bedrijven, waaronder 29 Vlaamse, deelnamen. Verschillende bedrijven hebben nuttige contacten gelegd die perspectieven openen voor de toekomst. Voor Vlaamse bedrijven zijn er zeker mogelijkheden in en rondom de havens. De Panamese overheid heeft de ambitie van Panama een volledige logistieke hub te maken. Daarnaast is Panama een uitstekende locatie voor bedrijven die zaken willen doen met de rest van Latijns-Amerika.

Begin april 2008 ondertekende Dredging International een contract met de Panama Canal Authority (ACP) voor het baggeren en verbreden van het Panamakanaal aan de kant van de Stille Oceaan. In juni 2010 sleepte Dredging International een belangrijk contract in de wacht voor het aanleggen van een kunstmeer. Het baggerbedrijf Jan De Nul gaat op zijn beurt de toegang tot het Kanaal aan de kant van de Atlantische Oceaan uitbaggeren. Ook andere bedrijven werken mee aan de modernisering van het Panamakanaal. Zo is het Antwerpse ingenieursbedrijf Technum betrokken bij het ontwerpen van een derde sluizencomplex met het oog op de vernieuwing van het Kanaal.

Begin september 2010 sloot het Gemeentelijk Havenbedrijf Antwerpen (GHA) een samenwerkingsakkoord met de Panama Canal Authority. Beide partijen zullen overgaan tot de uitwisseling van marktstudies, technologische kennis en expertise over het versluizen van grote schepen.

De handelsbetrekkingen tussen Vlaanderen en België, enerzijds, en Panama, anderzijds, zijn relatief beperkt en onderhevig aan schommelingen. De Vlaamse uitvoer schommelde de voorbije jaren rond 40 miljoen euro, met positieve uitschieters in 2002 en 2005. Met een export van 41,2 miljoen euro bekleedde Panama in 2009 de 98ste plaats op de lijst van Vlaamse exportbestemmingen. Producten uit de chemiesector zijn naast machines en toestellen de voornaamste uitvoerproducten. De invoer uit Panama die in 2005 nog 34,1 miljoen euro bedroeg, klokte in 2009 af op slechts 8,8 miljoen euro. Daarmee was Panama de 126ste Vlaamse leverancier.

De NDD kent voor exporttransacties een laag politiek en commercieel risico toe. Hij kan dekking verlenen in 'open account', dit wil zeggen zonder dat een bankgarantie vereist is, en zonder verdere bijzondere voorwaarden.

2.6. Internationale verbintenissen van Panama

Panama is partij bij de meeste multilaterale verdragen die in het kader van de Verenigde Naties (VN) en de Internationale Arbeidsorganisatie (IAO) gesloten werden.

Het heeft vrijhandelsovereenkomsten gesloten met Chili, Singapore, Taiwan, de Verenigde Staten en de meeste landen van Midden-Amerika, maar nog niet alle overeenkomsten zijn al in werking getreden. Begin 2010 sloot Panama zich aan bij de vijf andere Centraal-Amerikaanse landen die over een vrijhandelsakkoord onderhandelden met de Europese Unie (Guatemala, Costa Rica, El Salvador, Nicaragua en Honduras). Op de Europees-Latijns-Amerikaanse top van 18 mei 2010 kwamen beide partijen tot een politiek akkoord over de onderhandelde tekst.

Panama is lid van de VN en zijn gespecialiseerde organisaties en van de Wereldhandelsorganisatie (WTO).

II. SPECIFIEKE TOELICHTING BIJ DE OVEREENKOMST MET PANAMA

1. Ontstaan van de overeenkomst

De voorbije dertig jaar sloot de BLEU verschillende overeenkomsten inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen met landen, die geen lid zijn van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO).

Er vonden geen echte onderhandelingen plaats tussen de BLEU en Panama. Panama nam het initiatief voor het opstarten van de onderhandelingen. In maart 2001 overhandigde de ambassade van Panama in Brussel aan de Federale Overheidsdienst (FOD) Buitenlandse Zaken de Panamese ontwerp tekst voor het sluiten van een bilaterale investeringsovereenkomst. Op 6 december 2001 besliste de Werkgroep 'bilaterale investeringsverdragen' van de FOD Buitenlandse Zaken dat het sluiten van een investeringsovereenkomst met Panama een prioriteit zou zijn voor 2002. Er werden schriftelijke commentaren uitgewisseld op de typetekst van de beide partijen. Op 1 oktober 2003 en 23 mei 2005 voerde de FOD Buitenlandse Zaken gesprekken met een Panamese delegatie over de teksten en de commentaren. Panama had het lange tijd moeilijk met het aanvaarden van de milieu- en arbeidsclausules (artikelen 5 en 6) en met het artikel over de nationale behandeling en de clausule van meestbegunstigde natie in belastingzaken en regionale economische markten (artikel 4.3). Op 21 april 2006 werden de laatste knelpunten weggewerkt en op 22 mei 2006 vond in Brussel de parafering plaats.

De tekst werd niet ondertekend en in 2008 opnieuw bekeken. Op 18 maart 2008 werd een vrijwel identieke tekst geparafeerd. Het enige verschil was een toevoeging van een zesde paragraaf in artikel 13 over geschillen tussen de overeenkomstsluitende partijen betreffende de uitlegging of toepassing van de overeenkomst. Die paragraaf sluit geschillen met betrekking tot de milieu- en arbeidsclausules uit van het toepassingsgebied van de interstatelijke geschillenbeslechtsprocedure. De leden van de Vlaamse Regering werden hierover geïnformeerd met de mededeling aan de Vlaamse Regering van 28 november 2008 (VR 2008 2811 MED.0527).

De ondertekening vond plaats in Panama-stad op 26 maart 2009 tijdens een prinselijke handelsmissie naar Panama en Mexico. De federale minister van Economie plaatste zijn handtekening, zowel voor de Federale Staat als voor de drie gewesten.

De overeenkomst werd opgemaakt in het Nederlands, het Frans, het Spaans en het Engels. De Engelse versie is doorslaggevend bij een geschil over de interpretatie van de overeenkomst.

2. Inhoud van de overeenkomst

De BLEU-typetekst

De leden van de BLEU keurden een tekst goed die zij aan hun gesprekspartners voorstellen als basis van de onderhandelingen. Op 29 juni 1994 heeft de Vlaamse Regering die typetekst aanvaard. Sinds 2002 zijn milieu- en sociale clausules opgenomen in de typetekst.

Die zogenaamde BLEU-typetekst bepaalt principieel dat elke overeenkomstsluitende partij eender welke soort van investeringen door een natuurlijke persoon of een rechtspersoon met de nationaliteit van de andere partij op zijn grondgebied toelaat. Dit is de basis voor de bevordering van de investeringen.

De bescherming komt tot uiting in een bepaling van niet-discriminatie en het artikel dat stelt dat de investeerders de behandeling genieten van meest begunstigde natie. Die behandeling sluit wel de voorrechten van de investeerders van een derde staat uit, die verbonden zijn aan de deelneming aan een vrijhandelszone, een douane-unie, een gemeenschappelijke markt of een andere vorm van regionale economische organisatie.

De overeenkomstsluitende partijen dienen te streven naar een wetgeving die een hoge graad van milieubescherming biedt, en die arbeidsnormen vastlegt in overeenstemming met de internationaal erkende rechten van werknemers. Zij moeten die wetgeving stelselmatig verbeteren.

Elke maatregel van onteigening of nationalisatie wordt verboden, tenzij voor het openbare nut, de veiligheid of het nationale belang van de overeenkomstsluitende partij en dan op voorwaarde dat de maatregel wettelijk en non-discriminatoire is en begeleid wordt door een gepaste en reële schadevergoeding. Dezelfde principes gelden voor schade als gevolg van oorlog en geweld.

Overmakingen van alle betalingen betreffende investeringen en lonen kunnen vrij gebeuren, waarbij de vrije transfer als principe geldt. Dit artikel uit de typetekst is onverenigbaar met het Europees recht en zal dus aangepast moeten worden. De modaliteiten hiervoor moeten nog door de BLEU vastgelegd worden.

Er is een subrogatie van een partij of een openbare instelling in de rechten en de vorderingen van haar eigen investeerders, indien die partij of instelling schadevergoeding uitbetaald heeft aan die investeerders op grond van een garantie voor een investering. De andere betrokken partij kan dan aan de subrogerende verzekeraar de wettelijke of de contractuele verplichtingen van de investeerder opleggen.

Een vraagstuk betreffende investeringen dat geregeld wordt bij de overeenkomst en bij de nationale wetgeving van de ene overeenkomstsluitende partij, dan wel bij internationale overeenkomsten, geeft de investeerders van de andere partij de mogelijkheid om aanspraak te maken op de bepalingen die voor hen het meest gunstig zijn.

De bijzondere overeenkomsten die vroeger tussen een partij en een investeerder van een andere partij gesloten werden, worden bevestigd. De bepalingen ervan vullen de algemene draagwijdte van deze typeovereenkomst aan. Met bijzondere overeenkomsten worden verbintenissen bedoeld die betrekking hebben op concrete investeringsprojecten.

De procedure wordt geschetst voor de regeling van geschillen over investeringen tussen een investeerder van een partij en een andere partij, enerzijds, en die tussen partijen betreffende de interpretatie en de toepassing van deze overeenkomst, anderzijds.

De overeenkomstsluitende partijen moeten een transparante wet- en regelgeving opstellen, en met elkaar overleggen over de toepassing of de interpretatie van de overeenkomst.

Investerings die aan de overeenkomst voorafgegaan zijn, worden gelijkgesteld met investeringen die na de inwerkingtreding ervan gedaan zijn. De vroegere investeringen worden dus eveneens beschermd.

De typeovereenkomst treedt in werking een maand na de datum van de uitwisseling van de akten van bekrachtiging. Zij blijft van kracht gedurende een termijn van tien jaar, die zonder voorafgaande opzegging telkens stilzwijgend verlengd wordt met dezelfde termijn.

Vergelijking van de tekst van de overeenkomst met de BLEU-typetekst

Er werd onderhandeld op basis van de Engelse typetekst die op dat ogenblik gehanteerd werd. De wijzigingen zijn eerder beperkt. Zij hebben vooral betrekking op de eerder vermelde knelpunten en worden hierna opgesomd.

In de paragrafen 5 en 6 van artikel 1 over de definitie van de milieu- en arbeidsclausules, zijn de opsommingen van de milieubeschermingsmaatregelen en de internationaal erkende rechten van werknemers weggelaten, zoals dat het geval was in de overeenkomst tussen de BLEU en de Verenigde Arabische Emiraten. In de definitie van ‘arbeidswetgeving’ wordt verwezen naar internationale arbeidsovereenkomsten die door alle overeenkomstsluitende partijen bekrachtigd werden.

De paragrafen 3 en 4 van artikel 4 van de BLEU-typetekst over de nationale behandeling en meest begunstigde natieclausule inzake lidmaatschap van regionale economische markten en inzake belastingzaken, worden in één paragraaf gegoten en geherformuleerd.

In paragraaf 1 van artikel 5 inzake milieu zit het principe vervat van de BLEU-typetekst dat de partijen het recht hebben het eigen niveau van milieubescherming te bepalen. Paragraaf 2 stemt overeen met hetzelfde artikel uit de overeenkomst met de Verenigde Arabische Emiraten wat betreft de verbintenis de nationale milieuwetgeving niet te wijzigen of te versoepelen om investeringen op het grondgebied te doen, te onderhouden of aan te moedigen. Paragraaf 3 van de typetekst waarin de verplichtingen krachtens internationale milieuovereenkomsten bevestigd worden, is weggelaten. Paragraaf 4 van de typetekst wordt nu opgenomen in paragraaf 3 en wordt zelfs verruimd met principes van preventie en bescherming.

In artikel 6 inzake arbeid werden de principes van de paragrafen 1 en 2 van de overeenkomst met de Verenigde Arabische Emiraten vermeld. De verwijzing naar een streven in overeenstemming te handelen met internationale normen werd verwijderd. Paragraaf 3 bevestigt wel de verplichtingen tegenover de Internationale Arbeidsorganisatie (IAO) en de verklaringen van de IAO. Paragraaf 4 die handelt over samenwerking en overleg ter zake, werd weggelaten.

Het opschrift van artikel 7 is ‘onteigening’ in plaats van ‘ontneming en eigendomsbeperking’. Dit is een beperking tegenover de BLEU-typetekst. Immers, enkel onteigening en in principe niet-gedeeltelijke eigendomsbeperking zou dan schadeloos gesteld kunnen worden. Of het inderdaad zo ver zou komen, is uiteraard niet gezegd, daar lid 1 van artikel 7 identiek is aan de typetekst, meer in het bijzonder ‘noch enige andere maatregel’. De schadeloosstelling wordt uitgekeerd in een omwisselbare munt. Zij levert interest op aan het normale banktarief. Paragraaf 5 over de behandeling die niet minder gunstig is dan die waarin het internationale recht voorziet, is weggelaten.

In artikel 8 dat handelt over overmakingen, wordt paragraaf 5 over de meest begunstigde natieclausule eveneens geschrapt.

In artikel 12 (regeling van investeringsgeschillen) werd paragraaf 5 van de typetekst niet opgenomen. Daarin staat dat het scheidsrecht beslist op grond van het nationale recht, de bepalingen van de voorliggende overeenkomst, de bepalingen van bijzondere overeenkomsten en de beginselen van internationaal recht.

In artikel 13 over geschillen tussen de overeenkomstsluitende partijen betreffende de uitlegging of de toepassing van deze overeenkomst, werd, zoals hoger vermeld, een paragraaf 6 ingevoegd waarin staat dat geschillen met betrekking tot de milieu- en arbeidsclausules uitgesloten worden van het toepassingsgebied van de interstatelijke geschillenbeslechtsprocedure. Die wijziging heeft een erg beperkte, en eerder symbolische impact, los van het eerder theoretische kader van een internationale procedure tussen België en Panama over deze clausules.

3. Advies van de Strategische Adviesraad internationaal Vlaanderen (SARiV)

De Strategische Adviesraad internationaal Vlaanderen (SARiV) bracht op 14 juni 2010 één advies uit over de investeringsovereenkomsten met Barbados, Panama en Tadzjikistan. Hij opteerde ervoor om zich hoofdzakelijk te concentreren op de toetsing van de overeenkomsten aan een aantal principes die de Vlaamse Regering zichzelf oplegde met betrekking tot de onderhandelingen over investeringsovereenkomsten, en om enkele bedenkingen te maken bij de overeenkomsten.

De SARiV is alleszins verheugd te kunnen vaststellen dat de Vlaamse Regering rekening gehouden heeft met het advies dat hij op 15 juni 2009 uitbracht over de investeringsovereenkomsten met Colombia, Oman en Qatar.

De SARiV pleit voor een goed afsprakenkader dat bescherming kan bieden aan de investeringen en de economische activiteiten van Vlaamse bedrijven, zonder dat de regulerende bevoegdheden en de beleidsruimte van de overheden om een beleid van duurzame ontwikkeling te voeren en de mensenrechten, de arbeidsrechten en het milieu te beschermen, ingeperkt worden. Wat betreft de milieu- en arbeidsclausules vraagt de SARiV zich af of zelfs met de clausules het recht om wetten uit te vaardigen, voldoende beschermd is.

De SARiV verwelkomt dat de Vlaamse Regering via haar inbreng in de intrafederale coördinatievergaderingen over het toekomstige EU-investeringsbeleid proactief tracht in te spelen op dat beleid, maar betreurt dat het maatschappelijke middenveld niet vooraf betrokken werd. De SARiV herhaalt daarom dat hij het belangrijk vindt dat de Vlaamse Regering een duidelijke visie ontwikkelt over de toekomst van investeringsovereenkomsten.

De vertegenwoordigers van de ontwikkelingsorganisaties en de vakbonden vinden dat de Vlaamse Regering zou moeten openstaan voor suggesties die gedaan worden in studies, bij het bepalen van haar visie op en standpunten over de toekomstige investeringsovereenkomsten van zowel de BLEU als de EU. Zij vinden ook dat de discussie over het nieuwe Europese beleid en de voorwaarden die zullen opgelegd worden aan bilaterale investeringsovereenkomsten, moeten aangegrepen worden om ook het Belgische BLEU-model grondig te herzien. Hierbij moet gestreefd worden naar meer evenwicht tussen rechten en plichten van gast- en herkomstland, van overheden en investeerders, en van het economische, sociale, milieu- en ontwikkelingsbelang.

De SARiV betreurt dat er geen echte onderhandelingen plaatsvonden tussen de BLEU en Panama. Hij vindt het wel positief dat inspanningen geleverd werden om de milieu- en arbeidsclausules te handhaven. Volgens de SARiV zouden de BLEU-partijen er goed aan doen bijkomende afspraken te maken met Panama over het definiëren van gemeenschappelijke beschermingsnormen en technische bijstand aan te bieden. Hoewel het investeringsrisico beperkt is, heeft deze bilaterale investeringsovereenkomst een groot economisch

belang voor Vlaanderen. Toch zijn er nuances over de noodzaak van de overeenkomst omdat de huidige investeringen er kwamen zonder investeringsovereenkomst.

De Vlaamse Regering is er zich van bewust dat de overdracht van de bevoegdheid voor het sluiten van investeringsovereenkomsten van de lidstaten naar de Europese Unie gevolgen heeft voor onze investeringsovereenkomsten. Een analyse, en een eventuele amendering van de BLEU-typetekst dringen zich dan ook op. De diverse studies die rond dit thema uitgevoerd zijn, kunnen ondersteuning bieden aan dit proces. De modaliteiten van deze oefening zullen samen met de BLEU-partners bepaald worden.

4. Advies van de Raad van State

De Raad van State bracht advies uit op 7 september 2010 (referte 48.631/1/V) en maakte daarin geen opmerkingen.

De minister-president van de Vlaamse Regering,
Vlaams minister van Economie, Buitenlands Beleid,
Landbouw en Plattelandsbeleid,

Kris PEETERS

VOORONTWERP

Ontwerp van decreet houdende instemming met de overeenkomst tussen de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie, enerzijds, en de Republiek Panama, anderzijds, inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen, ondertekend in Panama-stad op 26 maart 2009

DE VLAAMSE REGERING,

Op voorstel van de Vlaamse minister van Economie, Buitenlands Beleid, Landbouw en Plattelandsbeleid;

Na beraadslaging,

BESLUIT:

De Vlaamse minister van Economie, Buitenlands Beleid, Landbouw en Plattelandsbeleid is ermee belast, in naam van de Vlaamse Regering, bij het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet in te dienen, waarvan de tekst volgt:

Artikel 1. Dit decreet regelt een gewestaangelegenheid.

Art. 2. De overeenkomst tussen de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie, enerzijds, en de Republiek Panama, anderzijds, inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen, ondertekend in Panama-stad op 26 maart 2009, zal volkomen gevolg hebben.

Brussel,

De minister-president van de Vlaamse Regering,
Vlaams minister van Economie, Buitenlands Beleid,
Landbouw en Plattelandsbeleid,

Kris PEETERS

ONTWERP VAN DECREET

DE VLAAMSE REGERING,

Op voorstel van de Vlaamse minister van Economie, Buitenlands Beleid, Landbouw en Plattelandsbeleid;

Na beraadslaging,

BESLUIT:

De Vlaamse minister van Economie, Buitenlands Beleid, Landbouw en Plattelandsbeleid is ermee belast, in naam van de Vlaamse Regering, bij het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet in te dienen, waarvan de tekst volgt:

Artikel 1. Dit decreet regelt een gewestaangelegenheid.

Art. 2. De overeenkomst tussen de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie, enerzijds, en de Republiek Panama, anderzijds, inzake de wederzijdse bevordering en bescherming van investeringen, ondertekend in Panama-stad op 26 maart 2009, zal volkomen gevolg hebben.

Brussel, 26 november 2010.

De minister-president van de Vlaamse Regering,
Vlaams minister van Economie, Buitenlands Beleid,
Landbouw en Plattelandsbeleid,

Kris PEETERS